

طرح دوره اعتیاد جهت رزیدنتهای روانپزشکی

محتوای آموزشی :

بر اساس کوریکولوم مصوب وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

محل اجرا:

بخش اعتیاد درمانگاه آموزشی درمانی بیمارستان ابن سینا

تهیه کننده :

دکتر هانیه بنی اسدی پور

مسئول روتیشن اعتیاد

معرفی رشته روانپزشکی

روانپزشکی رشته ای از علوم پزشکی است که به سبب شناسی ، علامت شناسی ، تشخیص ، طبقه بندی، پیش آگهی ،پیشگیری ، درمان و بازتوانی جامع اختلالات و مشکلات حاد و مزمن روانپزشکی در تمام سنین که علایم عمده آن اختلال در رفتار ، احساس و تفکر انسان است، می پردازد.

روان پزشکی اعتیاد زیر شاخه ای از روان پزشکی است که به شناسایی ، تشخیص و درمان بیماران وابسته به انواع مواد اعتیاد آور و شناسایی انواع مواد اعتیاد آور و شناسایی پیشگیری و درمان اختلالات روانی در جمعیت وابسته به مواد می پردازد.

برنامه دوره روان پزشکی اعتیاد

1-مقدمه

دوره چرخشی اختلالات مصرف مواد از الزامات برنامه های آموزش دستیاری روان پزشکی محسوب می شود که کوریکولوم مصوب وزارت بهداشت نیز براین موضوع صحه گذاشته است . لذا معمولاً "گروههای روان پزشکی برای عدم مواجهه با مشکلات رفتاری ، شخصیتی و اجتماعی همراه با مصرف مواد از ایجاد چنین موقعیتی طفره می روند در حالیکه با در نظر داشتن شیوع مصرف مواد و عوارض ناشی از آن ضرورت این دوره انکار ناپذیر است

2- مدت و زمان

طول دوره روان پزشکی اعتیاد در برنامه چهار ساله دستیاری معادل سه ماه تمام وقت است . گروه آموزشی می تواند بر اساس توانایی های عملی و علمی دستیار یا، طبق مقررات و آیین نامه های مربوطه در رابطه با تمدید دوره آموزشی وی تصمیم گیری نماید

3-محل و عرصه آموزش

محل آموزش دوره در قسمت های زیر خواهد بود

بخش روان پزشکی اعتیاد بیمارستان ابن سینا

درمانگاه آموزشی درمانی اعتیاد بیمارستان ابن سینا

4- آموزش دهندگان

به منظور آموزش و نظارت مناسب بر عملکرد دستیاران یک نفر از اعضای هیات علمی در آموزش دوره روان پزشکی فعالیت خواهند داشت. اعضای هیات علمی آموزش دهنده این دوره به ضوابط کلی برنامه عمل می نمایند

5- آموزش گیرندگان

دستیار روان پزشکی باید در پایان دوره آموزشی -شناخت نگرش و مهارت های لازم را در زمینه های زیر کسب کرده باشد .
مفاهیم و انواع اعتیاد
ارزیابی جامع بیمار معتاد
مدیریت اختلال های روان پزشکی همراه
شناخت اقدام های درمانی اعتیاد و تسلط در مداخلات مرتبط با روان پزشکی

اهداف آموزشی اختصاصی

دستیار روان پزشکی باید در پایان دوره دستیاری خود ، علاوه بر مبحث اعتیاد کتاب سیناپس (آخرین ورژن بر اساس رفرنس وزارتخانه)
با اصطلاحات مرتبط با اعتیاد (اعم از اصطلاحات علمی و اصطلاحات عامیانه) آشنا باشد .
تعریف اعتیاد ، سوء مصرف مواد ، وابستگی به مواد و اختلال های مرتبط با مواد را بداند و با معیارهای تشخیصی آن ها در طبقه بندی DSM آشنا باشد
کلیات تاریخچه اعتیاد و روان پزشکی اعتیاد را در جهان و ایران بداند .
جنبه های قانونی و اخلاقی را در برخورد با بیماران معتاد بداند و بتواند آن ها را در کار بالینی خود لحاظ کند .

از همه گیری شناسی اعتیاد در ایران و جهان آگاهی داشته باشد .

از بیوشیمی و داروشناسی موادی که مورد سوء مصرف قرار می گیرند اطلاع داشته باشد .

از مبانی زیست شناختی ، روانشناختی (شناختی - رفتاری - روان پویایی) اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی در سبب شناسی اعتیاد آگاهی داشته باشد .

الگوی معمول سوء مصرف مواد مختلف را بشناسد

علامت ها و نشانه های اعتیاد مسمومیت ، ترک و مصرف بیش از حد مواد مختلف (مواد افیونی ، حشیش ، الکل و ..) را بشناسد .

بتواند آسیب شناسی روانی آن ها را در بیماران تشخیص دهند و ساز و کارهای واقع ، پاداش ، مسمومیت و ترک را بداند .

اصول و روش های ویژه مورد استفاده در ارزیابی بیماران معتاد را بداند و قادر به ارزیابی جامع و دقیق فرد معتاد از جمله معاینه روان پزشکی - معاینه جسمانی و عصبی ، ارزیابی پویایی شناسی بیمار و خانواده او و ارزیابی وضعیت اجتماعی - اقتصادی او باشد .

تشخیص افتراقی های مرتبط را بداند .

درباره هم ابتلایی اختلال های اعتیادی با دیگر اختلال های جسمانی و روانی ، تداخلات داروهای نگهدارنده با سایر داروهای روان پزشکی و جسمانی اطلاعات داشته باشد .

سبب شناسی ، همه گیری شناسی ، علایم بالینی و آزمایشگاهی ، تشخیص افتراقی ، سیر ، هم ابتلایی ها ، و پیش آگهی اختلال های ناشی از مواد را در مورد مواد مختلف بداند و قادر به پیشگیری ، درمان ، بازتوان بخشی و پیگیری این اختلال ها به ویژه در موارد زیر باشد .

الف (دلیریوم مسمومیت با مواد

ب) دلیریوم ترک مواد

پ) دمانس پایدار ناشی از مواد

ت) اختلال فراموشی پایدار ناشی از مواد

ث (اختلال روان پریشی ناشی از مواد

ج) اختلال خلقی ناشی از مواد

ح) اختلال خواب ناشی از مواد

خ) بد کار کردی جنسی ناشی از مواد

از عوارض روان پزشکی ، طبی ، جراحی و اجتماعی - اقتصادی - اعتیاد و تاثیر آن بر بهداشت عمومی جامعه آگاهی داشته باشد و بتواند عوارض روان پزشکی آن را درمان کند و اقدام مناسب برای درمان سایر عوارض را انجام دهد به ویژه :

الف) فعل و انفعالات عفونت با HIV و هپاتیت را با اختلال های اعتیادی بداند و در زمینه برآورد خطر ، مشاوره بعد از آزمایش عفونت و ارزیابی و درمان اختلال های روان پزشکی مرتبط با آن ها تجربه داشته باشد اهمیت کار در نظام چند رشته ای و همکاری و مشاوره با متخصصان رشت های دیگر پزشکی ، روانشناسی ، علوم آزمایشگاهی ، باز توان بخشی و مددکاری را در فراگرد تشخیص و درمان اختلال های اعتیادی بداند و بتواند آن ها را در کار بالینی به کار گیرد .

عرصه های درمانی معمول برای اختلال های مرتبط با مصرف مواد الگوهای پیاپی - موازی - و یکپارچه و نقاط قوت و ضعف آن ها را بشناسد و بتواند بیمار مناسب را برای هر یک از این عرصه ها شناسایی کند . بتواند نقش رهبری روان پزشک را در برنامه درمان اعتیاد توضیح دهد و در مورد ارائه خدمات مشاوره ای به کارکنان عرصه های درمانی اعتیاد تجربه کسب کرده باشد

از راهبرهای پیشگیری اولین و پیشگیری از عود اعتیاد اطلاع داشته باشد .

از دارو درمانی برای اختلال های اعتیادی ، شامل روش های مختلف سم زدایی ، دارو درمانی ، نگهدارنده و درمان با مواد آناگونیزست آگاهی داشته باشد و بتواند این درمان ها را انجام دهند و بیماران مربوط را پایش نماید .

با اصول روان درمانی ها برای درمان اعتیاد آشنا باشد بتواند بیماران مناسب را برای انواع روان درمانی انتخاب کند و بطور انتخابی (مطابق اهداف آموزشی حیطه روان درمانی) برخی از آن ها را انجام دهد .

با مسایل زنان معتاد ، بارداری ، دوره پس از زایمان و نوزاد آن ها آشنا باشد .

با اثر والدین معتاد بر کودکان و عوارض پرورش در محیط متاثر از اعتیاد آشنا باشد

از رفتارهای اعتیادی غیر مرتبط با مواد و نشانگان مربوط به آن ها آگاهی داشته باشد و بتواند آن ها را ارزیابی و درمان کند .

. ایجاد نگرش مثبت به مداخلات مربوط به اعتیاد

. ایجاد مسئولیت پذیری برای حل مشکل اعتیاد

استراتژی ها و روش های آموزشی

آموزش بالینی (عملی)

در زیر نحوه آموزش دستیار در قسمت های مختلف برنامه بالینی ذکر شده است .

راند بخش اعتیاد

هر دستیار در دوره چرخشی اعتیاد در 2 روز در هفته به مدت 4 ساعت در هر نوبت در راند بخش شرکت می کند و تحت نظارت روان پزشک ،بیماران بستری را همراه با تیم درمان شامل مددکار ،روانشناس ویزیت می کند و ارزیابی ها و اقدامات درمانی لازم را انجام می دهد .

درمانگاه اعتیاد

هر دستیار نخست به صورت مشاهده گر در درمانگاه حضور دارد و پس از دیدن آموزش تحت نظر استاد مربوطه به ویزیت بیماران و ارائه برخی مداخلات خواهند پرداخت . در طی هر هفته ، 2 روز از روزهای درمانگاه ، ویزیت بیماران همراه استاد و تحت سوپرویزن وی صورت می گیرد .

ژورنال کلاب

دستیاران دوره چرخشی اعتیاد در جلسات ماهانه ژورنال کلاب روانپزشکی شرکت می کنند و هر دستیار اداره یک جلسه ژورنال کلاب و ارایه مقاله در رابطه با اعتیاد را به عهده خواهند داشت .

سخنرانی

هر دستیار در طول دوره سه ماهه خود موظف است حداقل یک سخنرانی در مورد موضوع هایی که استاد دوره پیشنهاد می کند ارایه کند .

برنامه روزانه و هفتگی

شرکت در درمانگاه اعتیاد 2 روز در هفته از ساعت 10-12

راند آموزشی بخش 2 روز در هفته 8-12

گراند راند : 1 روز در هفته

شرکت در کلاسهای نظری : 1- 2 روز در هفته از 8-10

مشاوره سایر بخش ها

دستیاران دوره چرخشی اعتیاد ارایه مشاوره اعتیاد به سایر بخش های بیمارستان را تحت نظارت اساتید دوره به عهده خواهد داشت .

آموزش نظری (تدریس)

مبحث نظری روان پزشکی اعتیاد به صورت های زیر ارائه می شود در همگی آموزش صرفاً" به شیوه تدریسی نخواهد بود و در آن دستیاران فعالانه شرکت خواهد داشت در برخی مباحث مشخص شده توسط استاد آموزش بصورت team based learning می باشد

. مقدمات اعتیاد (کلیات) =پدید میولوژی اعتیاد

. الگوهای نظری گرایش و درمان مصرف مواد

. علایم بالینی مصرف مواد

. درمان عمومی در مصرف مواد و درمان اختصاصی هر نوع از مواد شامل سم زدایی -درمان نگهدارنده و مداخلات دارویی

مداخلات پیشگیری از مصرف مواد

. مداخلات غیر دارویی درمان اعتیاد شامل مصاحبه انگیزشی آموزش ماتریکس

. آموزش خانواده

لاگ بوک (log book) کار پوشه

دستیاران این دوره از ابتدای دوره کلیه فعالیت های آموزشی و عملی خود در زمینه روان پزشکی اعتیاد را در کار پوشه ثبت می کنند و در هر مورد فعالیت مورد نظر به تایید عضو هیات علمی مسئول آن می رسد .

فعالیت های فراگیران بر اساس موارد و شواهد ثبت شده در کار پوشه آنان توسط مسئول آموزش این دوره ارزیابی می شود و بر اساس آن به دستیار بازخورد داده می شود .

***ارزیابی**

ارزیابی نظری

دستیاران لازم است در بخش معرفی شده حضور فعال داشته باشند و نیز تکالیف ارائه شده را در مهلت مقرر انجام دهند .

دستیاران لازم است در جلسات مربوط به آموزش نظری شرکت فعال داشته باشند .

در پایان هر سال تحصیلی دستیاری دانش کسب شده دستیاران که شامل روان پزشکی نیز می باشد از طریق آزمون کتبی mcq درون گروه و mmpi درون گروه و آزمون ارتقا سنجیده می شود .

***ارزیابی عملی**

عملکرد و پیشرفت مهارت هر یک از دستیاران در طول دوره به طور مستمر از طریق minicex بصورت هفتگی و اسکی توسط عضو هیات علمی مسئول ارزیابی و ثبت می شود

. ارزیابی کار پوشه و تکالیف عملی نیز جزیی از ارزیابی عملی دستیاران در نظر گرفته شده است .

. در پایان دوره عضو هیات علمی مسئول هر یک از دستیاران را از نظر خصوصیات فردی و حرفه ای ، مهارت های مرتبط با کار در عرصه های روان پزشکی و صلاحیت کلی ارزیابی خواهد کرد .

. در پایان دوره مسئول دپارتمان با تکمیل کارنامه ها که به منظور تایید گذراندن دوره مربوطه تهیه شده است . صلاحیت گذراندن دوره را تایید را رد می نماید و در صورت عدم تایید می بایست مجدداً " این دوره گذرانده شود .

***ارزیابی دوره**

میزان موفقیت این دوره و نیز فعالیت اعضای هیات علمی همانند دوره های دیگر دستیاری به طور منظم مورد ارزیابی قرار می گیرد .

***. امکانات و تجهیزات آموزشی**

.کلاس درس و کارگاه مجهز به وسایل کمک آموزشی

.دسترسی به کتاب ها و مجلات مرتبط با آموزش روان پزشکی اعتیاد

***منابع درسی**

- مبحث اعتیاد از سیناپس
- پروتکل های وزارت خانه برای MMT ، بوپروپیون و شربت اوپیوم
- مقالات مرتبط
- ابزار امتحان : minicex-1
- MMPI -2
- 3-تئوری(کتبی یا شفاهی)
- 4-لاگ بوک
- 5-فعالیت درون بخشی
- 6-سخنرانی
- 7-چک لیست نگرش

درمان اعتیاد با methadone (10 مورد)

درمان اعتیاد با clonidine (5 مورد)

درمان اعتیاد با بوپرنورفین (5 مورد)

درمان اعتیاد با الکل (5 مورد)

درمان اعتیاد با حشیش (5 مورد)

درمان اعتیاد به محرک ها (5 مورد)

درمان سیگار (5 مورد)

گروه درمانی بیماران معتاد (3 جلسه)

آموزش مباحث سیناپس و مقالات جدید مرتبط با درمان اعتیاد

آموزش پروتکل کشوری درمان های نگهدارنده

درمانگاه آموزشی دستیاران